

MILSTOLPEN

Österåkers hembygdsförening
Nr 4 år 2011, årgång 30

Östanå slott, kopparstick från 1692 i Suecia Antiqua et Hodierna. Bilden som är senare färglagd är hämtad ur boken "Rysshärjningarna på Ostkusten 1719" författad av Magnus Ullman.

I detta nr.:

- Östanå slott • Biskop Jöns Gerekesen • Vapensmedja i Smedby
- Konstnärer i Österåker

Elinstallationer

Vi utför även service av
belysning, kraft samt värme hos
företag och privatpersoner!

**ÅKERSBERGA
ELEKTRISKA AB**

Rallarvägen 11 • Åkersberga
Tel. 540 216 05 • www.akersbergaelektriska.se

Patrik Åkerberg & Calle Niklasson

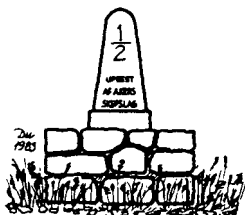
**Anlita er lokala expertis för
färg, mattor, tapeter och dylikt**

**Nordsjö
Idé & Design**

Bengt Olsson Färg AB
Stationsvägen 21, 184 50 Åkersberga
Tel. 08-540 601 55 Fax 08-540 614 05

MILSTOLPEN

Österåkers hembygdsförening
Nr 4 år 2011, årgång 30

I detta nummer:

Sida:

Östanå slott	4
Biskop Jöns Gerekesen	7
Vapensmedja i Smedby	11
Konstnärer i Österåker	13
Vem vet mest om Österåker?	19

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS-
OCH FORNMINNESFÖRENING

MILSTOLPEN

Redaktion:

Sven Hugosson (ansvarig utgivare)

telefon 08-540 22930

E-post: sven@hugosson.se

Carl-Göran Backgård

Hans von Matérn

Leif Svensson

Gunnar Winberg

Upplaga: 1.100 exemplar

Bilder: ÖHF:s bildarkiv där ej annat anges

Österåkers hembygds-
och fornminnesförening:

Postadress: Box 606

184 27 Åkersberga

Produktion: Big Box AB, Minna Karlsson, Telefon 08-544 107 30

Östanå slott

I vår serie om slotten kring Åkersberga, som vi inledde med Rydboholms slott och senast Margretelunds slott, avslutar vi nu med Östanå slott. Det har ju varit aktuellt nyligen då det har utannonserats i lokalpressen att fideikommissen är upplöst och att slottet med närmaste omgivningar numera är en egen fastighet som ägs av BTH Bygg AB i Solna som har för avsikt att bygga bostäder där. Resterande av den stora gården ägs fortsatt av E-G Boström Förvaltning AB. Vid samtal med familjen Boström framkommer att ägarens ambition är att bibehålla och förvalta markerna för kommande generationer.

Planerna på nybyggnation i parken

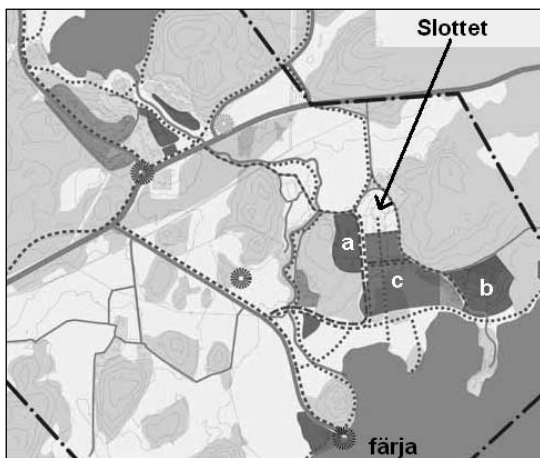
Planer har dock börjat ta form på att exploatera närområdet för villabebyggelse bl.a. Kommunledningen anser att Österåkers kommun kommer att växa stort under de närmaste 20 åren och säger att "därför behövs fler fasta bostäder och en utökad

satsning på turistnäringen. Ljusterö och Östanå är två av kommunens prioriterade utvecklingsområden". Kommunstyrelsen beslutade den 3 september 2008 att ge Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att upprätta planprogram för Östanå, Roslagskulla och Wira samt att utlysa samråd kring förslaget. Kompletta planprogram och samrådshandlingar finns på kommunens hemsida: <http://www.osteraker.se/externwebb/boendeochmiljo/> "sökord Östanå slott".

Dessa planer fick Hembygdsföreningen möjlighet att granska och kommentera. I september 2010 ingav föreningen sitt yttrande till kommunen var i man bl.a. sa:

"Östanå herrgård, med det omgivande vidsträckta gamla åkerlandskapet, utgör tillsammans en helhet med olika delar som bärande element där inte något enskilt kan tas bort utan stor förlust för helheten. Så är t.ex. förslagets idéer om byggande i Östanå slottspark mycket förskräckande.

a , b = områden där ny bebyggelse planeras.

c = utredningsområde i slottsparken där inte markanvändningen får ändras, avstyckningar göras eller bygglov medges innan denna studerats djupare i en detaljplan med åtföljande miljöbedömning

Nybebyggelse inom Wiras bruksområde anser vi i princip inte skall tillåtas. Vi menar att dessa områden är så viktiga för vår kommun att ingrepp här måste avvisas. ..."

Reaktioner på byggplanerna har varit kraftig från olika håll. Så hade t.ex. tidningen Mitt nytt Södra Roslagen den 14 sept 2010 en artikel undertecknad av Fredrik Sjöqvist med kritiska uttalanden av bl.a. förste antikvarien vid länsstyrelsen, Britt Roos, som tycker att "det ur kulturmiljösynpunkt är en mycket dålig idé att bygga i slottsparken". Andra kritiska röster i artikeln var från Stefan Cronberg, Anne-Marie Nordstrand, Torsten Nordstrand och Tomas Seippel som alla tycker att det inte ska byggas i slottsparken.

Det har framgått att byggföretaget BTH Bygg AB Stockholm, planerar att börja bygga där år 2013.

Slottets historia

Östanå slott ligger i Österåkers kommun vid Furusundsleden nära färjeleden till

Ljusterö. Det ligger vackert på terrasser som sluttar ned mot havet och omges av en barockträdgård och en igenvuxen park.

I Kulla finns förmodligen tre förhistoriska gårdar, alla med hedniska järnåldersgravfält i närheten, Väsby, Mälby och Östanå. (Väsby = Västra gården, Mälby = mellersta gården, Östanå, Ösby = östra gården). Av namnet att döma är också Loo en mycket gammal plats.

Äldste kände ägare till säteriet Östanå är väpnaren och riksrådet Anders Isaksson Banér. Det gick därefter i arv inom släkterna Banér, Bååt (1500-talet - 1654), Fleming och Wrede. Kungliga Rådet Fabian Wrede

uppförde på 1680-talet den huvudbyggnad av trä som förstördes av ryssarna vid en av deras attacker 1719. Fabian Wrede lät även bygga Kulla kyrka vid Östanå 1706, vilken "han lät av timmer hopsätta i Finland och sedan överföra till Sverige".

Rysshärjningarna

Östanå stod obebyggt efter ryssarnas härjningar. Först på 1730-talet timrades två flyglar upp, de som nu står där. Ryssattacken finns dramatiskt återgiven i Erik Jonssons bok Skärgårdskrig 1719. Där berättas att trots ett stort försvarsuppbåd från trakten, minst hundra fotsoldater och ett 50-tal man till häst, kunde inte den ryska landstigningen hejdas. En rysk flotta på cirka 40 fartyg, varav ungefär hälften stora galärer och hälften mindre båtar gick till anfall den 17 augusti 1719. De tjugo stora galärerna förde två sexpunds kanoner vardera. Med dessa och de mindre sluparnas artilleri kunde man fullständigt rensa landstigningsplatsen. De uppbådade svenska hantverkarna och bönderna kun-

de inte stå kvar. Ryssarna sköt oavlatligt. Svenskarna fick aldrig tillfälle och kunde inte heller hindra att man satte eld på huvudbyggnaden. Ryssarna kunde få sitt folk i land och sedan ägnade de sin tid huvudsakligen till att palla äpplen och plundra trädgården på dess grönsaker. En svensk fånge på den ryska flottan berättar, att ryssarna då höll fasta som de kallade äppelfastan. De åt inte kött utan var helt och hållet vegetarianer. Det kanske var därför Östanå trädgård framstod så lockande. Vad svenskarna fruktade var att ryssarna skulle gå upp mot Wira bruk. Dess förstörelse skulle varit en oersättlig förlust. Men Wira vågade de sig inte på utan drog sig tillbaka till sina galärer och rodde vidare norrut.

Dagens slottsbyggnad

Nuvarande huvudbyggnaden uppfördes 1791-1796 av kommerserådet Simon

Bernhard Hebbe, enligt ritningar av De-genaer och J. L. Desprez. Slottet består av en långsträckt rektangel i två våningar med ett mittparti i tre våningar.

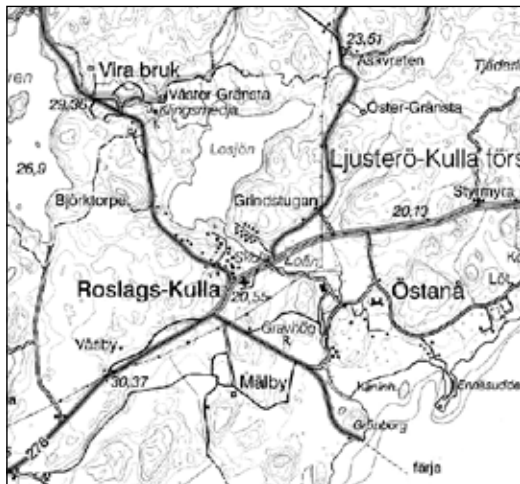
Genom arv tillföll Östanå släkterna Sparre och Meijerfeldt. Östanå såldes 1782 till kommerserådet Simon Bernhard Hebbe (född 1726, död 1803) som även köpte Mälby och Wira bruk. Han gjorde Östanå till fideikommiss år 1800. Det ärvdes av hans dotter Kristina Elisabet Hebbe, gift med överintendenten K.F. Fredenheim. Genom hennes sondotter kom det till släkten Boström och ägdes från 1907 av G. S. Boström, son till statsminister Erik Gustaf Boström (statsminister 1891-1900 och 1902-1905).

Själva slottsbyggnaden med flyglar och närmast tillhörande markområde med ytterligare en del byggnader är numera avstyckade från Östanå gods. Den mindre, närbelägna Mälby gård fungerar som huvudbyggnad för Östanå egendom.

Wira

På slottets marker grundades 1629 Wira bruk, som blev en stor vapenleverantör till Svenska kronan under det trettioåriga kriget och fram till 1800-talet. Mer om detta och om Wira kan man ta del av på Hembydsmuseets temautställning "Österåkersbondens förvandling till industriarbetare... etc" som pågår i år ännu en tid i f.d. Fattigstugan på Stenhagsvägen.

Hans von Matérn

Jöns Gerekesen – en färgstark biskop i Tunaborgen

I början av 1400-talet var en dansk man ärkebiskop i Uppsala och hade anknytning till Österåker eftersom Tunaborgen sedan den anlades på 1200-talet varit i ärkebiskopens ägo. Hans namn var Jöns Gerekesen – eller Johannes Jerechini i latiniserad form. Han var en man som älskade prakt och såg till att ge Tunaborgen en storslagen inredning. Delar av pelare av vit marmorliknande kalksten finns i behåll. Det är troligt att de stora kalkstensplattorna i golvet också lades in på hans tid.

Det var en man som också älskade vin, kvinnor och sång, och det är kanske inte vad man väntar sig att en ärkebiskop från den katolska tiden skulle göra sig känd för. Han brukade anordna festligheter med vin och musik och med traktens förnämsta damer inbjudna till dans när han besökte sina borgar. I och för sig låter det väl inte så farligt, så långt, men dessutom höll han sig med älskarinnor och då var han ju definitivt utanför reglerna. Katolska präster ska ju ännu i dag leva i celibat.

Hans historia har berättats av Nils Gabriel Djurklou, en framstående expert på den svenska adelns historia och genealogi. Han säger inledningsvis att det är sällan man annat än indirekt kan räkna ut hur rent mänskliga drifter påverkat det historiska skeendet men Jöns Gerekesens sorgliga levnadssaga erbjuder, säger han, en tavla, full av dramatiskt liv och med rika tillfällen till kulturhistoriska och rent psykologiska iakttagelser.

Jöns Gerekesen tillhörde en dansk prästsläkt och han hade tidigt blivit en gunstling till unionskonungen, Erik av Pomern (1396-1439). När det 1408 skulle tillsättas en ny ärkebiskop i Uppsala utsåg

domkapitlet sin domprost, men kungen fick drottning Margareta – som var hans moster och den egentliga regenten till sin död 1412 – att övertala denne att avsäga sig ämbetet så att kungens man Jöns Gerekesen skulle kunna bli vald i stället.

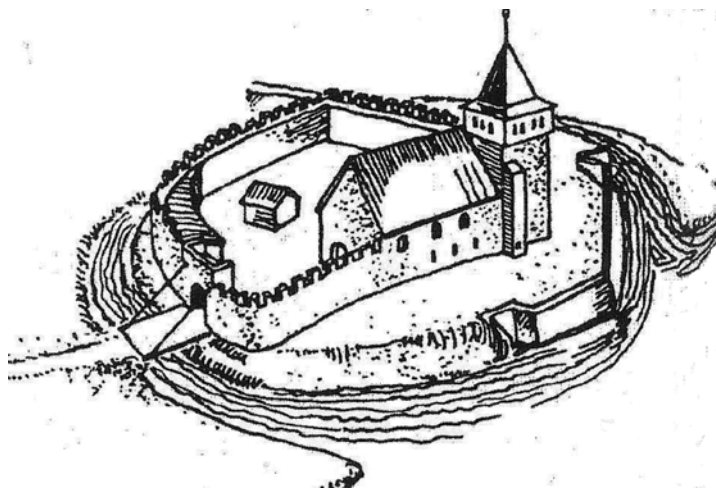
Som ärkebiskop höll han två kyrkomöten i Arboga, 1412 och 1417. Det finns ett tiotal brev som han har utfärdat från dessa, bland annat ett förbud för Vadstena kloster att understödja de liderliga kvinnor som uppehöll sig i närheten av klostret och levde på allmosor därifrån. Dessa kvinnor var unga, starka och arbetsföra och borde försörja sig genom ärligt arbete, menade han. Av detta och andra brev kan man tro att han var en sträng sedlighetsivrare, men fortsättningen tyder på något annat.

Han har namn om sig att ha varit lika samvetslös och sträng som kungens fogdar när det gällde att driva in pengar till kyrkan, men var ännu bättre på att förbruka pengarna. Han satte domkapitlet i skuld och började förskingra kyrkans gods, tillhörigheter och klenoder. Domkapitlets medlemmar såg förstås vad som hände och försökte förmana honom men vågade inte anklaga honom offentligen.

Margareta Pil

Men det blev värre. Jöns Gerekesen förälskade sig i en stockholmska som hette Margareta Pil och som var trolovad med en man som kallades Jakob Skomakare. Denne blev på något sätt frånlurad sin tillkommande, men ärkebiskopen kunde förstås inte själv gifta sig med henne. I stället lät han sin tjänare och släkting Jeppe Nilsen göra det, men det skulle bara vara för syns skull. Jeppe blev instruerad att inte

Den danska ärkebiskopsborgen i Åhus kan vara en möjlig förebild för Biskopstuna (ur Kulturstigar Häfte 1)

svara ja vid vigseln, utan "mum, mum", varigenom vigseln inte skulle vara giltig. Sedan fick han inte ha minsta umgängelse med henne och inte heller berätta för någon om arrangemangen. Margareta blev installerad som älskarinna och fick ett par barn med ärkebiskopen, men de fick förstås gälla för att vara Jeppes.

Helleka

Efter en tid hittade Jöns en ny kvinna i Stockholm. Den här gången var det en ung rik änka som hette Helleka och ägde flera stenhus i staden. Hon trolovade sig i november 1414 med en borgare som hette Ludbert Kortenhorst. Det skedde i högtidliga former och i vittnens närvaro. Trolovning var ju ända in på 1900-talet en juridisk handling. Nu var det så att det fanns två sorters trolovning. Den ena var bara ett löfte om framtida äktenskap medan den andra var ett olösligt band. Vid den senare typen skulle parterna säga "Jag tager dig..." till varandra.

Efter någon vecka ångrade Helleka sig. Det antyds att någon fått henne på andra tankar. Hon ville nu i stället gifta sig med

den rike borgaren Gottschalk Severinghusen och hon bad ärkebiskopen om hjälp att bryta trolovningen, som hon menade bara var av första typen, ett löfte om framtida äktenskap. Man kan ju undra hur hon redan så snart var fullt rustad med juridiska resonemang om trolovningens formella giltighet. Ett möte mellan parterna ägde rum i Tunaborgen. Samtliga vittnen till trolovningen menade att den var av den olösliga typen, så Ludbert fordrade att ärkebiskopen skulle stadfästa den och förklara Helleka för hans lagliga hustru. Ärkebiskopen ville inte det utan utlyste ett nytt möte i Uppsala. Under tiden tog han hand om Helleka. Det drog ut på tiden av ena eller andra orsaken, men för Hellekas trygghets skull behöll ärkebiskopen henne hos sig. Han förde henne hit och dit, flera gånger till Tunaborgen, alltid med en stor eskort av beväpnade män.

Vid ett möte i domkapitlet 1415 hade ärkebiskopen tre gången frågat Helleka: "Vill du hava Ludbert?", vartill hon varje gång hade svarat nej. Därigenom hade Jöns fått domkapitlet med sig och utfärdat kapitlets utlåtande till nackdel för Ludbert.

Denne hade då överklagat utlåtandet till ärkebiskopen i Lund och till påven.

En kort tid därefter utfärdade ärkebiskopen ett öppet brev som kungjordes i kyrkorna och innehöll tillåtelse för Helleka att ingå äktenskap med vem hon ville, trots Ludberts överklagande. Sedan reste han till Stockholm och uppmanade Gottschalk att påskynda sitt giftermål med Helleka. Denne tvekade dock, orolig för att Ludberts överklagande skulle ha framgång. Ärkebiskopen sade till honom: "Tvivla inte du, om Ludbert vinner så skall jag stödja dig!" Han lovade också att hålla Gottschalk fullt skadeslös. Därefter satte Gottschalk i gång med bröllopsförberedelserna men trots att Stockholms borgmästare engagerat sig i saken vägrade den tilltänkte prästen att viga dem på grund av överklagandet. Borgmästaren brydde sig inte om det utan sammanförde Helleka och Gottschalk. De levde sedan tillsammans i ett helt år utan kyrkans välsignelse. Jöns Gerekesen lät så småningom sin huskaplan viga dem. Det sägs inte uttryckligen att Helleka var ärkebiskopens älskarinna, men arrangemanget liknar onekligen det han gjorde med Margareta Pil och Jeppe Nilsson.

Efter en tid kom ett utslag från påveämbetet att det var Ludbert och inte Gottschalk som var Hellekas man. Ärkebiskopen vägrade böja sig för beslutet, och uttalade att hans eget beslut skulle stå fast om han så skulle våga liv och ära och egendom. Kungen hade dock nu börjat dra öronen åt sig. Det hade kommit för många beskyllningar mot Jöns. Även om kungen inte själv var så nogräknad blev det klart för honom att han måste sätta en gräns för ärkebiskopens härjande framfart.

Den 9 juli 1419 höll kung Erik herredag i Köpenhamn och dit var parterna inkallade och fick lägga fram sina argument. Det resulterade i att påvens dom fastställdes. När sedan Ludbert begärde skadestånd av Gottschalk svarade denne att han bara hade lytt ärkebiskopens order. När det nu

hade blivit som det blivit borde ärkebiskopen betala skadestånd till Ludbert och dessutom till honom själv, menade Gottschalk, för hans kostnader och den vanära han lidit. Ärkebiskopen svarade att det han gjort var rätt och riktigt och skulle stå fast om det så skulle kosta honom livet, hans egendom, hans själ och Uppsala domkyrka. Detta var hädiskt och vanvördigt tal och kungens råd fick genast befallning att undersöka vilket straff han skulle få.

Rejäl fallskärm

När Jöns fick höra vilka utsikter han stod inför ändrade han helt taktik. Han steg upp från sin plats och avgav ödmjukt en förklaring om undergivenhet. Så här sa han: "Stormäktigste konung! I de klagomål som nu mot mig anføres finner jag att lagen är mig emot. Om därför Eders kungliga majestät, som från barndomen har omhuldat mig, har något särskilt emot min person, så överlämnar jag mig självmant, fritt och otvunget åt eders konungsliga nåd." Kungen tog välvilligt emot hans förklaring och sade att han skulle behandla honom så väl han kunde utan att bevisa andra orättvisa. Men Jöns hade mycket emot sig och det var omöjligt för kungen att låta honom vara kvar som ärkebiskop i Uppsala. Däremot fick han stanna hos kungen mot löfte om att inte rymma. Det löftet bekvämrade inte Jöns - redan en månad senare var han borta och ingen visste vart han hade tagit vägen. Det visade sig att han hade rest till Rom! Där klagade han över domkapitlet i Uppsala och framställde sig själv i ljusaste dager.

På påvestolens initiativ hölls ett förhör med Jöns i Uppsala domkyrka den 16 juni 1421. Man var inte minst kritisk mot hans slöseri med kyrkans medel. Jöns förstod att det var slut på hans ärkebiskopstid. På hösten 1421 höll kungen ett rådsmöte i Rönö, dit Jöns kallades. Han gick då med på att avgå, men, hör och häpna, det sista han gjorde var att begära en "fallskärm".

Och han fick det han begärde: ett engångs-
vederlag om 300 engelska nobler och en
årlig pension om 400 rhenska floriner så
länge han levde och inte hade fått någon
ny biskopstjänst. Noblerna var guldmynt
om cirka 8 gram, så 300 st blir 2,4 kilo vil-
ket i dag värderas till drygt en halv miljon
kronor. Florinerna var också guldmynt om
2,3-2,4 gram, vilket innebar att den årliga
pensionen motsvarade 940 gram guld eller
cirka 218 000 kronor. Inte illa!

När påven och hans kardinaler hade fått
redogörelse för förhöret med Jöns och be-
grundat det, blev resultatet en påvlig bulla
1422, som efter att ha räknat upp hans
långa syndaregister för evigt skilde ho-
nom från ärkebiskopsämbetet. Med tanke
på tonen i bullan undrar man om fallskär-
men verkligen kunde betalas ut. Det verkar
dock som om Erik av Pommern tyckte att
han hade rätt att bestämma en hel del även
i kyrkliga frågor så det är väl inte osanno-
ligt att Jöns fick sina guldmynt.

Final på Island

Efter detta blev det tyst om Jöns Gerekesen
för en tid. Man kan förmoda att han ålades
göra bot i sju år vilket var vad som kräv-
des för den sortens brott. Men vänskapen
med Erik av Pommern bestod tydligen och
1429 blev Jöns utsedd till biskop i Skalholt
på Island. Eller ville kungen kanske bara
placera honom långt bort? Men skandaler-
na var inte slut. Hans utomäktenskaplige
son Magnus var ledare för ett rövarband
och hade förälskat sig i en flicka, Marga-
reta Vigfusdotter, men hennes familj ville
inte ha honom. Då kom rövarbandet till
familjens gård och brände och mördade.
Flickan kom undan och manade islänning-
arna till hämnd. En söndag i augusti 1433
omringades Skalholt's kyrka av förbitt-
rade vänner till flickan. Biskopen reglade
kyrkdörren och satte i gång att i full ornat
läsa mässor därinne, men folket bröt upp
dörren och tog biskopen till fånga fram-
för högaltaret. Man tog av honom skruden
och stoppade honom i en säck med stenar

och dränkte
honom i
Bruarån ut-
anför. Liket
blev senare
upptaget
ur ån och
jordat i kyr-
kan.

Så slu-
tade Jöns
Gerekesens
sorgliga
levnads-

saga. Hans tragiska slut och det okristliga
dådet att slita en mässande biskop från
kyrkans högaltare till en neslig död har
spritt ett försonande skimmer över den
döde. En del av dem som har berättat om
Jöns, även sådana som levtt samtidigt som
han, har tagit starkt intryck av omständig-
heterna och letts till felaktiga slutsatser och
omtalat hans liv på Island som en frivillig
botgörelse till försoning för hans synder.
Järtecken skulle ha setts vid hans grav
och annat. På Island har han dock alltid
ansetts som en illasinnad man. Möjligen
har den isländska folktron inte velat låta
den elake biskopen finna ro i sin grav utan
låtitt honom spöka vid Bruarån och rykten
om detta kan ha nått Skandinavien och där
tolkats som heliga tecken.

Källor:

Nils Gabriel Djurklou, Jöns Gerekeson ärke-
biskop i Uppsala 1408-1421 (i Historisk Tid-
skrift 1894, sidorna 189-226)
Djurklou baserar sig på ett flertal samtida do-
kument, framför allt på ett så kallat notariatbe-
vis den 9 juli 1419 (DS 2661), och på Ericus
Olai, Göta rikes krönika, slutet av 1400-talet
och Johannes Magnus, Uppsala ärkestifts his-
toria, utgiven av brodern Olaus Magnus 1557

Carl-Göran Backgård

*Illustration av Björn Berg
ur Alf Henrikssons bok ALLA TIDER*

Vapensmedja i Smedby

Avsnitt ur bl.a. Hembygdsföreningens nyttgåva Häfte 3 KULTURSTIGAR

Det är inte bara i Wira man har haft vapentillverkning och vapensmedjor. Namnet Smedby i Åkersberga vittnar om att det även här har funnits sådan verksamhet. Ur Häfte 3 KULTURSTIGAR hämtar vi följande:

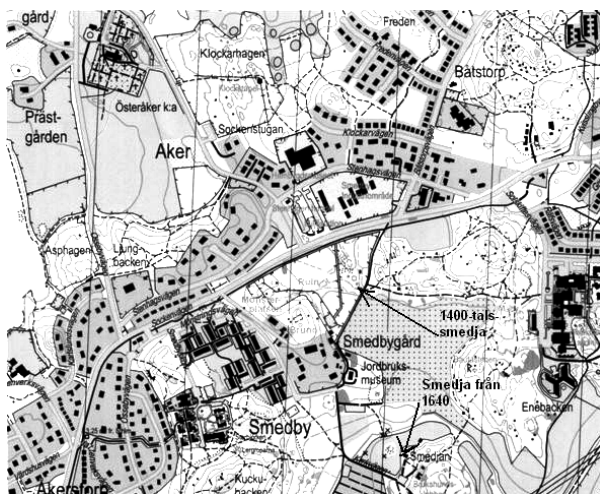
–”När vi kommer fram till körvägen till Smedby gård och Margretelund ser vi en liten åkerholme strax till vänster. Där har det stått en väderkvarn på Sjökarbys mark som Margareta Nelzdotter år 1401 gav sin husbonde Hintza Matsson tillsammans med jord i både Smedby och Sjökarby. Vi fortsätter ner till en åsrygg med flera gravkullar inne i hästhagen till höger. Nedanför den bortesta gravhögen är tuvorna borttryckta och marken nersliten av hästhovarna. Men där kan man se kolstybb, svart jord och slagg. På åsen väster därom finns fundamentet till en härd där Alfred Westerberg hittade slagg i marken.

Eftersom platsen ligger nära den omtalade ruinen kan det här vara lämningar från en 1400-talssmedja. Från 1600-talet och framåt har smedjan i stället legat nere vid Smedbyån. En analys av slaggen från hästhagen och slaggen från Klockarhagen vid kyrkan skulle kunna fastställa om man arbetat med grovsmide som av båtningar

och plogbillar eller med avancerat klingsmide av liar eller vapen som avger mycket mindre slagg. Till den medeltida vapenutrustningen hörde svärd, spjut, yxa och armborst, och från 1400-talet även kanonrör som ju Erik Otteson Björnram hade på sitt skepp. Alfred Westerberg trodde att slaggen från Klockarhagen, som daterats till 1495, kunde komma från ett (kanon)gjuteri.

Smedby under vikingatiden

Boplatslämningarna söder om det största gravfältet RAÄ 421 visar att Smedby var en viktig ort redan på järnåldern. Vikingatidens smedbyorter återfinns till 50% på Gotland, men förutom på fastlandet också på den estländska ön Ösel. Att det fanns ett Smedby i Åkerbo skeppslag tyder på avancerad smideskonst även här. Ny metallurgisk forskning har visat att vikinga-

tidens berömda spjutspetsar och damaskerade svärd, som vällades av mjukt järn och hårt stål, har tillverkats i Sverige och inte importerades från Frankerriket som man tidigare trott. Ifrån smedbyarna kom sådant kvalitetssmide med skarpa klingor från deras speciella smedjor. Det är tänkbart att dessa lokalt framställda vapen användes av krigare från grannbyn Sjökarby. Karby eller karlaby är beteckning på en förhistorisk samhällsorganisation, ett slags militärförläggning med allmogekrigare med speciella uppgifter i kungens, kronans eller stormännens tjänst. I Sjökarby kan ledungens skeppsbesättningar ha bott..

Ny bergshistorisk forskning under 2010-talet i projektet "Järnet och riksbildningen 1150-1350" visar hur den politiska makten koncentreras till Mälardalen och Östersjöområdet genom kungamaktens, aristokratins och kyrkans ökade kontroll av och inkomster från bl a järnproduktionen i Bergslagen. Redan på 900-talet började malmbrytningen i berg, och masugnstekniken ökade produktionen från 1100-talet."

Pyndarefyndet

I Milstolpen nr 5-2010 var en artikel införd om det s.k. "pyndarefyndet" i Åkersberga. Gudrun Vällfors berättade om intressanta järnfynd som gjordes 1986 av några av våra medlemmar och som vittnar om en tidig avancerad järnframställning i våra trakter. (En pyndare är en äldre typ av Besman, alltså en primitiv våg.) Gudrun Vällfors skriver bl.a.: "Vad kan då den grövre pyndaren från Runö 7:10 i Österåker ha använts till? Ingen lodkula har påträffats, men tre årderbillar i samma skinsäck som pyndarestängerna. Den smalare avbrutna stängen mätte 65,5 cm. Var de kraftigare två stängerna på 14 och 15 cm. har suttit är osäkert men kanske i krokens förlängning. Den ensamma årderbillen vä-

ger 440 g medan de två inklade mindre tillsammans bara väger 371 g. Storleken på en träårder eller kanske en träspade har avgjort utformningen. Eller har billarna tjänstgjort som mall och motvikt när man skulle kontrollera järnvaror till försäljning?

Inte långt från fyndplatsen ligger Smedby och Åker med sina gamla smedjor och slagghögar. Kan billarna ha tillverkats i Billsta 2 mil längre upp i Långhundradelen? Vid Husby på andra sidan leden är en lansbärande stormannakrigare begravd i en hög mitt i Företagscentrum. Där har också stora mängder båtnitar påträffats vilket leder tanken till ett båtvarv.

Silverskatten

I Näs vid Trälhavet söder om Husby påträffades år 1703 en jättelik silverskatt på 4,3 kg från 1000-talets början med främst tyska, böhmiska och bysantinska mynt. Professor Kenneth Jonsson anser att skatten är kunglig och en insamlad förmögenhet från järnexport. Vintertid transporterades järnet från norra Uppland, Gästrikland och Bergslagen till upplagsplatsen här vid kusten. Sommartid transporterades sedan järnet med havsgående båtar till kontinenten. Järnexporten från Mellansverige ökade kraftigt i slutet av vikingatiden. Efterfrågan bör också ha funnits i svearnas och gutarnas egna intresseområden i Baltikum och Östeuropa. Men från Tyskland importerades välsmidda frankiska svärd och det livsnödvändiga saltet i utbyte mot pälsar och kvalitetsjärn."

GUDRUN VÄLLFORS
HANS VON MATÉRN

Kända personligheter som bott eller vistats i Österåker – del V

Konstnärer

Tuppen av Berndt Helleberg

När detta skrivs, i mitten av september månad, står skogarna i vår kommun fyllda av svampar av skiftande slag, somliga oätliga, andra delikatesser. En av mina favoriter i svampskogen är trattkantarellen. Kanske inte så mycket för smakupplevelsen utan mer för sensationen att se svamparna träda fram från ingenstans. Till en början hittar-

jag ingenting, men när jag väl har ställt in ögonen och fått syn på den första tratten öppnar sig en ny värld – det finns ju trattar överallt!

Det är faktiskt på sitt sätt likadant med våra kändisar. Till en början kanske jag i bästa fall känner till någon enstaka personlighet, men när jag väl börjar söka på allvar och samtalar med andra människor vidgas plötsligt gruppen av kända personer dramatiskt. Så har det varit genom samtliga tidigare avsnitt, och så är det också med det nu aktuella; jag har grepp om ett antal bildkonstnärer, verksamma i Österåker, men många fler har under arbetets gång avslöjats för mig.

Liksom tidigare har jag begränsat mig till att behandla de konstnärer som kan betraktas som kända i hela vårt land, inte enbart här i vår kommun.

Bildkonstnärer har genom konsthistorien sökt sig till vissa platser för att där tillsammans utveckla sin talang och lära av varandra. Så reste tidigt svenska konstnärer till Paris, som blev och har förblivit något av konstens huvudstad. Mot slutet av 1800-talet blev det inne att fly storstaden och söka en djupare kontakt med naturen. I Frankrike lämnade impressionisterna det konstgjorda livet i ateljéerna och sökte sig till lantliga, primitiva miljöer och kontakten med det naturliga, levande ljuset.

Så skedde också här i Norden. Den mest bekanta konstnärskolonin på våra breddgrader är den som på 1870-talet uppstod i den danska fiskehamnen Skagen. Där bildade Anna och Michael Ancher tillsammans med diktaren Holger Drachmann och ett antal målare gruppen "Skagenmå-

Fiskafänget

larna". Till denna grupp anslöt sig den svenske kompositören Hugo Alfvén som också var en duktig målare.

På 1890-talet fick vi inom vår kommuns gränser en motsvarighet till Skagengruppen. Då arbetade storheter som Albert Engström, Bruno Liljefors och J.A.G. Acke tillsammans med författaren Verner von Heidenstam i en koloni på Östra Lagnö.

Om det var tiden i Skagen som gav Alfvén inspirationen vet jag inte, men år 1907 återfanns han tillsammans med bland andra Anders Zorn på Edö och senare på andra öar utanför vår kust.

Dessa nämnda konstnärer var enbart kortvariga gäster i vår kommun och då de dessutom är så allmänt välbekanta ägnar vi dem inte större utrymme här. Vi söker oss i stället till några konstnärer som mer varaktigt vistades här och finner då först **Hjalmar Strååt**. Han föddes i Norrköping 1885, studerade vid Konstakademien och blev en framstående målare, grafiker

och tecknare. Han har utfört porträtt, särskilt av barn, samt landskap, ofta från Gotland och gärna befolkade med pittoreska fiskartyper. Strååt är representerad på flera av landets stora konstmuseer: Nationalmuseum, Göteborgs konstmuseum, Röhsska museet, Waldemarsudde och Norrköpings museum. Han hade under många år sin bostad i Margretelund i en villa vid den väg, som bär hans namn. Hjalmar Strååt avled 1971.

Under många år bodde **Eric Hallström** i Åkersberga på den plats som idag måste anses som centrum för konstlivet här, Länsmanngården. Han föddes 1893 och utbildade sig till målare och grafiker, bland annat vid Wilhelmssons målarskola. Hans kanske mest aktiva period inträffade på 1910-talet då många av hans bästa verk tillkom. Motiven under denna period hämtades ofta från Stockholm. På 1920-talet arbetade han med litografi och utförde bland annat blad efter egna målningar. Några av dessa sällsynta litografier finns idag på Nationalmuseum.

På 1920-talet reste Hallström som så många andra konstnärer söderut, till Italien, men han visade där ingen större flit. Konstnärskamrater som mötte honom där har vaga minnen av att han då och då ritade och gjorde några färgtonsanteckningar. På försommaren 1922 var han tillbaka i Stockholm och då omsattes intrycken från Italien i verklig konst.

Eric Hallström räknas till en av de främsta företrädarna för naivismen i Sverige

Avsked på polarisen av Elsie Dahlberg. Foto Hans von Matérn

men utvecklade genom påverkan av bl a Albin Amelin och Sven Erixson. Det är en mer expressionistisk stil. Under åren fram till 1939 bodde Hallström med sin stora familj (han hade sju barn) på Länsmansgården. Hallberg, som avled 1946, är representerad på många av Sveriges konstmuseer.

Tre skulptörer som bött och levtt stora delar av sina liv i Åkersberga är rikt representerade över hela vårt land.

Elsie Dahlberg (född 1916) var en svensk tecknare och skulptör som utbildade sig

Elsie Dahlberg

på slutet av 1930-talet på Konstfack i Stockholm och på 1940-talet på Konsthögskolan. Hon arbetade i många olika material: lera, trä, brons,

järn, glas och betong. Hennes verk är ofta kraftfulla, lite kompakta figurer som visar känslor och rörelse på ett alldeles påtagligt sätt.

Genom Statens Konstråd har hon utfört 35 större eller mindre verk till torg, parker, skolor och sjukhus runt om i Sverige. Även på företag, rederier och hos privata beställare är Dahlberg rikt representerad.

Ett av hennes mest typiska och omtalade verk är Avskedet på polarisen på Finn Malmgrens plan i Hammarbyhöjden och i Åkersberga kan vi se hennes verk Lekplats och rådsplats med stenbord vid Margretelundsskolan, Collage på Sporthallen och Fiskafänget utanför Alceahuset.

Elsie Dahlberg avled år 2005.

Bengt Amundin föddes 1915 och växte upp i Göteborg. Han utbildade sig från 1934 till bildhuggare på Slöjdföreningens skola i Gbg. Därefter följde år av studier vid Konsthögskolan i Stockholm. Under de fyra första åren var Nils Sjögren hans

Bengt Amundin

lärare och inspirator. Senare var professor Eric Grate hans mentor. Om Sjögren skriver Bengt Amundin att han "lade stor vikt vid en rörelses balans, rytm och inre arkitektur" och om Grates påverkan: "hans något stela figurala skulpturer intresserade mig inte nämnvärt; däremot flera av hans abstrakta och andra lekfullt komponerade nonfigurativa arbeten".

Alldeles tydligt ser man påverkan av dessa lärare i hans verk. Balansen i verken, rytmen och det lekfulla skapandet är påtagligt.

Hans första offentliga arbete var en komposition framför entrén till Tobaksmonopolet i Nässjö (senare flyttad till Arvika). Och sedan kom de offentliga verken i snabb följd. Den mest kända är kanske Kosmiskt rum som presenterades vid H-55-utställningen i Helsingborg, där den ställdes upp på Parapeten, den långa hamnpiren.

En variant på samma tema är Rymdvolym som ursprungligen stod placerad i Åkersberga centrum. I samband med centrumomvandlingen flyttades den till kanalparken, där den idag återfinns vid Lillbrons västra brofäste. Möjligen kan platsen anses som mer undanskymd, men jag tycker att skulpturen kommer bättre till sin rätt på den nya platsen. Skulpturen är komponerad av ovala former runt en tyngdpunkt i ett större hålrum. Om man går runt skulpturen kan man uppleva att den att den är statisk ändå är full av rörelse och liv.

Amundin hade under många år

sin verksamhet förlagd till en stor ateljé i Åkersberga där många av hans verk skapades.

Bengt Amundin avled hastigt den 15 januari 2011 i Åkersberga.

Vår tredje skulptör, **Berndt Helleberg**, arbetade både i det stora och lilla formatet, allt från små medaljer till nio meter höga skulpturer. Helleberg föddes 1920 i Härnösand och avled i Åkersberga 2008.

Berndt Helleberg

Efter avslutad utbildning till skulptör vid Konstfackskolan har han skapat flera konstverk för offentlig miljö, men han var också en av de ledande konstnärerna som arbetade för en modern medaljkonst. Hans stil var mycket radikal och extrem. Trots detta vann han första pris i den internationella medaljfederations tävling 1955 för medaljen Havet ger – havet tar.

Skulpturen Kosmiskt rum, foto Hans von Matérn

När Stockholms tunnelbana skulle smyckas med konst utlystes en stor pristävling. Tillsammans med Siri Derkert vann Berndt Helleberg första pris

och det kom på hans lott att svara för delar av T-Centralens utsmyckning och hela Hornstulls T-banestation.

På T-Centralen utformade Helleberg en relief på svart pelare, som ursprungligen stod i ett trappschakt och fortsatte då ner till nedre perrongen. I samband med ombyggnaden för den nya stationsdelen lades schaktet igen och pelaren halverades.

Vad som nu återstår är pelardelen på övre plattformen

Vid utsmyckningen av Hornstulls station hämtade Helleberg sin inspiration från grottmålningarna i Altamiragrottan i Spanien. Han ville ta vara på grottstrukturen i tunnelbanan och klädde stationens båda långvägar med 125 000 handslagna och glaserade tegelstavar, i vilka han infogat vita och svarta stenar, satta i ett gracilt, virvlande mönster. Helleberg har också svarat för utformningen av de imponerande järngrindarna vid utgången mot Högalidsgatan liksom de järnreliefer med havsmotiv som finns i passagen mellan plattformarna.

Hans internationellt mest kända verk återfinns i Saudiarabien. Den heter Natten och dagen och byggdes till stor del i Sverige men var beställd av ett stort byggföretag i Riyadh. En hel del speciella krav var fogade till beställningen. Skulpturen skulle tåla stormstyrkor upp till 70 meter i sekunden, slå ifrån sig sanden som kommer från den närliggande öken och den fick inte avbilda något levande väsen eftersom det går mot

Koranens lära. Skulpturen är därför en avbildning av månen och solen som symboler för natt och dag. Statyn, som är nio meter hög, byggdes i glasfiberbetong.

I Åkersberga, där Helleberg hade sin ateljé och bostad, kan vi se verk av honom vid brandstationen och i det galler i järnsmede och glas, som avskiljer biografkorridoren från serveringen. Dessvärre är nu helhetsintrycket och ljusspelet i glasinfattningarna totalt fördärvat genom den vägg som infogats på serveringssidan.

Någonstans i gränslandet mellan skulptur och måleri återfinner vi vår nästa

"Ormkinna" Ulrica Hydman-Vallien

Ulrica Hydman-Vallien

konstnär, **Ulrica Hydman-Vallien**. Hon föddes 1938 i Stockholm och gick i skola i Åkersberga: hon tillhörde den första årsklassen som genomförde sin enhetsskoleutbildning vid dåvarande Centralskolan (med Vilhelm Ohrling som teckningslärare). Endast 17 år gammal kom Ulrica in på Konstfack. Hon inledde sin konstnärliga bana som keramiker men lämnade efter några år leran som sitt huvudsakliga material, trots att hon nådde berömmelse med sitt mycket personliga uttryckssätt.

Ulrica Hydman-Vallien är verkligen en allkonstnär, men det är som glasformgivare hon vunnit sina stora publika och internationella framgångar. Debuten som glaskonstnär dröjde ända till 1972. Hen-

nes motivval måste sägas vara minst sagt personligt; slingrande ormar, tulpaner och vargar var tidigare inte vanliga på glas! Det kraftfulla bildspråket, de dramatiska, humoristiska dekorerna som målas direkt på glaset med ohejdad energi är lätt igenkännligt. Hon beskriver sig själv på följande sätt: "Jag är bråkig och engagerad. I glaset är allt möjligt. Det är omedelbart, intensivt, krävande och aldrig lagom. Jag målar och berättar både på och genom det transparenta glaset. Utan vare sig regler eller ramar, styrd av min känsla och instinkt."

Ulrica Hydman-Vallien är representerad på ett stort antal museer runt om i världen och hon är en av de utvalda konstnärer

som fått det prestigefyllda uppdraget att dekorera flygflottan inom British Airways, allt från flygplanens exteriörer till servetter, biljetter och brevpapper.

Här i Åkersberga finns ett verk av henne på allmän plats. Byggföretaget PEAB beställde den tre meter höga skulpturen "Ormkvinnan" som år 2006 restes vid Bergavägen 6, där Ulrica Hydmans barnoms hem en gång låg.

Numera är konstnären bosatt i Åfors i Småland och har mycket nära till sin "arbetsplats" vid glasbruket.

GUNNAR WINBERG
HANS VON MATÉRN

”Vem vet mest om Österåker ”

Prisutdelningen. Fr.v. Gunnar Winberg, kommunalrådet Elisabeth Gunnars, Stina Renström, Cissi Eklund och segrarklassens mentor Inger Runemar.

Vet du vad Österåkers första fasta skola hette? Vet du varför den smalaste delen av Tunaviken kallas Gulddraget? Vad är det som åkersbergabaserade företaget Avtech sysslar med?

Detta och mycket mer kan de flesta av alla de elever som deltog i ÖHF:s skoltävling under läsåret 2010/2011, liksom många av medlemmarna i vår förening. Men bland många av kommuninvånarna, som för varje år blir allt fler, är dessa allmänna kunskaper om vår kommuns historia, geografi och näringsliv sannolikt ganska fragmentariska.

Men är det viktigt att känna till sådana saker? I portalparagrafen till vår förenings stadgar står att vi skall arbeta för ”att väcka och bevara intresset för hembygdens skönhetsvärden, att skydda dess natur och kultur samt att verka för att bygdens minnesmärken och övriga kulturvärden aktas och bevaras.”

Därför startade vi på hösten 2010 arbetet med att informera elever i årskurs 4 i

kommunens skolor, både i friskolorna och den obligatoriska skolan. Intresset från skolornas sida var väl inte direkt överväldigande, men det var kanske inte heller att förvänta – detta var ju något alldeles nytt och okänt.

Projektets ledningsgrupp, som bestod av Barbro Svärd, Sven Hugosson, Jörgen Thulstrup, Carl Oscar Törnros, Leif Svensson och Gunnar Winberg, besökte i olika konstellationer klasserna. Vi visade bilder, höll lektioner och diskuterade med eleverna inom skilda ämnesområden, och vi vågar påstå att intresset bland eleverna ökade under projektets gång. Och det fanns ju en ”morot”; de tre klasser, som gick till final i tävlingen – för projektet var också en kunskapstävling – var garanterade ett pris på minst 2 000 kronor till klassen!

I projektet ingick också att klasserna skulle arbeta för att själva öka sina kunskaper; det skulle inte räcka med att passivt ta emot vad ÖHF bjöd på! Vi fick också påtagliga bevis för att några klasser

jobbat hårt och målmedvetet, något som också fällde utslag i kvalificeringstävlingen i början av april 2011. Då skulle varje elev i de deltagande klasserna enskilt svara på 20 skriftliga frågor om kommunen. När svarsblanketterna rättats, visade det sig att klasserna 4-5 Korallens Friskola – Cissi Eklund, 3-4 Fredsborgskolan – Inger Runemar och 4 B Sjökarbyskolan – Stina Renström gått till den stora finalen.

Det gällde nu för klasserna att utse de tre elever, som skulle representera klassen under finalen. Korallen valde Emmy Fochsen Niss, Josefine Stare och Daniel Sjölander Johansson. Från Sjökarbyskolan kom Lovisa George, Gustav Jacobsson och Lucas Holgersson, medan Fredsborgskolan representerades av Victoria Mannberger, Oskar Ward och Björn Fernandois Wallin.

För oss i ÖHF gällde det nu att komponera frågebatteriet. Vi ville ha frågor som var möjliga att besvara för eleverna men ändå så kluriga att de skiljde de tävlande lagen åt. Och detta att hitta på frågor är inte lätt! Eleverna i skolorna arbetar nu inte riktigt som förr. Då läste man i böcker, lyssnade på läraren och svarade på frågor som läraren ställde, utifrån vad han bedömde som viktigt att kunna. Idag arbetar eleverna undersökande; man ställer själv frågor och försöker på skilda vägar finna svaren. Utifrån dessa två synsätt på inlärning kan det bli problem med frågor! Kanske var våra frågor "gammalmodiga", pseudofrågor?

Finalen i fullmäktigesalen i Alceahuset

den 12 maj blev en trevlig tillställning. Österåkers Närradio direktsände finalen, åskådarplatserna var fyllda till sista stol av honoratiore, klasskamrater och föräldrar. De sistnämnda var så många, att förrummen var packade med lyssnare!

Kommunalrådet Elisabeth Gunnars, som under hela projektets gång intresserat deltagit och stöttat oss, öppnade med ett kort tal – och sedan började det! Frågorna presenterades av Barbro och Carl Oskar, kommenterades och bedömdes av Jörgen och Sven och sammanfattades av Gunnar, medan Leif förtjänstfullt ansvarade för den datoriserade bildvisningen.

Redan från första frågan tog eleverna från Fredsborgskolan initiativet och släppte aldrig greppet om ledningen. Men om andraplatsen blev det strid. När tävlingen sista fråga ställts – elegant dramatiserad av Carl Oskar – visade det sig att det inte gick att skilja Korallen och Sjökarby åt – andraplatsen blev delad! Fredsborgskolan vann säkert, och en stolt klasslärare och tre lika stolta elever kunde, livligt applåderade av publiken, ta emot en check på 5 000 kronor av kommunalrådet.

Och nu befinner vi oss i full gång med detta års upplaga av tävlingen. Antalet deltagande klasser har inför denna omgång fördubblats, liksom antalet ÖHF-medlemmar, som missionerar ute i skolorna. Det kanske kan bli en trevlig och nyttig tradition!

GUNNAR WINBERG

Bra sagt

Varje ålder har Sina fördelar, man upptäcker det bara för sent

Ord av uppskattning är en nyckel som passar till många lås

Vi glömmer våra glädjeämnen men minns våra lidanden

Ingvar Jakobsson till minne

Ingvar Jakobsson

En gammal medarbetare i Hembygdsföreningen har gått bort. Ingvar Jakobsson, född 1918, avled den 28 juli i år. Han var en av de ovärderliga "sega gubbarna" som bl.a. jobbade med att flytta Vita huset från prästgården till Ekbacken 1986. Han var elektriker och sitt yrkeskunnande delade han frikostigt med sig av till vår förening i olika sammanhang.

Ingemar Jansson, vår nuvarande kassör (som jobbat i samma bransch och haft Ingvar som chef) kan berätta följande om honom:

Ingvar var född och uppvuxen i Skinnskatteberg där hans far arbetade som stins. När Ingvar slutade skolan fick han jobb på sågverket där. Efter några år insåg han att arbetet som plankbärare inte

var något han trivdes med, han ansåg sig utnyttjad av sina överordnade. Han sade upp sig och sökte sig till Åkersberga där hans farbror Martin Jakobsson drev företaget Åkersberga Elektriska. Där var även Martins son Einar engagerad. Ingvar fick jobb som elektriker i Åkersberga. Då var många fastigheter och gårdar ännu ej elektrifierade.

När hans farbror Martin gick bort 1947 övertogs företaget av Einar och Ingvar tillsammans. Ingvar blev verkmästare och arbetsledare och företaget växte till 10-15 anställda.

Ingvar blev mycket omtyckt av orsbe-folkningen genom sitt trevliga sätt. Han var glad och lättsam och ställde alltid upp. Var det fel på någon lampa eller "kontakt" ringde man Ingvar.

Ingvar var på sin fritid orienterare, skidåkare och bandyspelare i IFK Österåker. Där träffade han Astrid som var aktiv i damsektionen och spelade handboll. Ingvar och Astrid blev ett par, gifte sig och fick två söner, Roland och Rolf.

Efter att Ingvar pensionerat sig blev han engagerad i Hembygdsföreningens byggingång där han blev den som skötte "upplysningen". Han gjorde m.a.o. elinstallationerna i de hus som under slutet av 1900-talet under Tage Olssons ledning upprustades: Hembygdsmuseet, Stenhagens handel och Vita huset.

INGEMAR JANSSON,
HANS VON MATÉRN

(Begravningen ägde rum 2 sept 2011 i Österåkers kyrka).

Citat

Erfarenhet är inte vad som händer oss utan vad vi gör av det som händer oss.

- Aldous Huxley

Lycka är en hållplats mellan för litet och för mycket.

- Channing Pollack

Rätt använt är livet långt nog.

- Lucius Annaeus Seneca

Vi är alla dödliga fram till första kyssen och det andra glaset vin.

- Eduardo Galeano

Låt inte solen gå ned över din vrede.

- Aposteln Paulus

Endast den som ser långt hittar rätt.

- Dag Hammarsjöld

HYR "VITA Huset"

och dansbanan

för

föreningssammankomst • körövning • jubileumsfest
kamratfest • föreläsning • dop • utställning • m m

För bokning och närmare hyresinfo:

Kerstin Lindberg, tfn 070-685 2900 eller

070-923 6242, e-post: svke@telia.com

**ÖSTERÅKERS HEMBYGDS-
OCH FORNMINNESFÖRENING**

Nyutgåva från ÖHF

Ett nytt häfte i serien Gå - cykla i Österåker har framtagits då det gamla tagit slut. Serien har döpts om till KULTURSTIGAR i likhet med Häfte 1 som vi gav ut i nytryck år 2008. Denna nya omfattar vandringsbekrivning för områdena kring Prästgården och Smedby.

Häftet finns nu att köpa från föreningen till ett pris av kr 50, liksom det förstnämnda Häfte 1 som omfattar turerna kring Tuna och Norrö.

Måla om ?

Vi erbjuder kostnadsfritt hembesök med professionell rådgivning - hemma hos er!
Boka tid för ett besök och få tekniska råd och offert på material.

colorama

Öppettider:

Månd-fred 8 - 18 • lörd 9 - 14 • sönd 10 - 14

Adress: Rallarvägen 7 • **Tel:** 08 540 207 39

www.painthouse.se

SÖNDAGSÖPPET!

